

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. LXXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A summo? hic deprimitur alternis, & extollitur, ac modò in cælum alleuatur, modò deferretur ad terram. Imperitis ac rudibus, nullus præcipitationis finis est: in Epicurèum illud chaos decidunt inane, sine termino. ¹² Adhuc est genus tertium eorum qui sapientiæ alludunt: quam non quidem attigerunt, in conspectu tamen, & vt ita dicam, ¹³ subiectu habent: hi non concutiuntur, ne defluunt quidem: nondum in sicco, iam in portu sunt. Ergo cum tam magna sint inter summos imosque discrimina, cum medios quoque sequatur fructus suos, sequatur ingens periculum ad deteriora redeundi: non debemus occupationibus indulgere. excludendæ sunt: si semel intrauerint, in locum suum alias substituent. Principiis illarum obstemus. melius non incipient, quam definent.

EPIST. LXXIII.

B PHILOSOPHOS non esse contumaces. Parere magis, & amare Principes, quam illos ambitiosos, aut Palatinos. Nam isti appetunt, inuident, semper inquieti, & sæpe irati. Illi autem, amant, quia in quiete sub iis sunt, & tales sunt, id est bonarum mercium pleni. Imputant etiam hoc beneficium, etsi pluribus contingat. Hortatur deinde assurgere ad Virtutem, id est Deum. Nam Sapientem (Stoica superbia) vel illi parem.

E RRARE mihi videntur, qui existimant philosophiæ fideliter deditos, ¹ contumaces esse ac refractarios, & contemptores magistratuum ac regum, eorumve per quos publica administrantur. E contrario enim, nulli aduersus illos gratiores sunt: nec immeritò. nullis enim plus præstant, quam quibus frui tranquillo otio licet. Itaque hi, ² quibus ad propositum bene viuendi aditum confert securitas publica, necesse est auctorem huius boni, vt parentem colant: multo quidem magis, quam illi inquieti, & ³ in medio positi, qui multa principibus debent, sed ⁴ multa & imputant. quibus nunquam tam plenè occurrere vlla liberalitas potest, vt cupiditates illorum quæ crescunt, dum implentur, exsariet. Quisquis autem de accipiendo cogitat, oblitus accepti est. nec vllum habet malum cupiditas maius, quam quòd ingrata est. ⁵ Adice nunc, quòd nemo eorum qui in republicâ versantur, quos vincat, sed à quibus vincatur, adspicit: & illis non tam iucundum est, multos post se videre, quam graue, aliquem ante se. Habet hoc vitium omnis ambitio: non respicit. Nec ambitio tantum instabilis est, verum cupiditas omnis: quia ⁶ incipit semper à fine. At ille vir sincerus ac purus, qui reliquit & curiam,

12. ADHUC EST GENVS TERTIVM.] *Et hæc explicata Manud. III. Dissert. IX.*

13. SUB ICTV HABENT.] *A sagittariis, qui emissuri telum ad scopum; etsi nondum emisserunt. Alij à gladiatoribus petunt, iam ferituris. Parum est, de sensu liquet, vel ex Seneca similibus locis. De Benefic. II. cap. XXIX. De Vir. beat. cap. XII. Ad Mariam, cap. IX. Adde hoc Lucani:*

— quod nolles stare subictu

Fortunæ, quo mundus erat Romanæq; fata,
Coniux sola fuit.

Ad Pompeium dicit, qui solam Corneliam extra bella habuit.

EPIST. LXXIII. I. CONTVMACES ESSE AC REFRACTARIOS.] *Crebra obiectio in Stoicos, propter magnitudinem sermonis atque animi, & quia terribilia calcabant. Epicæterus IV. Dissert. cap. VII. At ista verba contemptores legum efficiunt. Quæ verò verba legibus obedientiores reddunt? Lex non est, quæ fertur à stultis. & tamen vide quo-*

modo ad illa etiam se aptent & efficiant paratos. *Plura lege: & apud me, si lubet, Manuduct. I. Dissert. XV.*

2. QUIBVS AD PROPOSITVM BENE VIVENDI ADITVM.] *Libri scripti serè, quibus altum ad propositum bene viuendi confert: meus & quidam, quibus alterum. Quod probem. nam primum aditum confert cuique voluntas sua, & studium, alterum hæc publica securitas, quia datur & licet.*

3. IN MEDIO POSITI.] *Non seducti, & à turbâ remoti, vt philosophi.*

4. MVLTÀ ET IMPVTANT.] *Quia officia & ministeria Principibus exhibent, qui in actu. Nihil inscribere possunt otiosi.*

5. ADICE NVNC, QVOD.] *His similia aut gemina vide II. De Benef. cap. XXVII. & III. De Irâ, cap. XXX. & XXXI.*

6. INCIPIT SEMPER A FINE.] *Finis vnus, est initium alterius. Hoc cupitum habeo? aliud cupio, & sit series infinita.*

7. GRA-

cutiam, & forum, & omnem administrationem reip. vt ad ampliora secederet, diligit A
 eos per quos hoc ei facere tutò licet, solusque illis⁷ gratuitum testimonium reddit, &
 magnam rem⁸ nescientibus debet. Quemadmodum præceptores suos veneratur ac
 suspicit, quorum beneficio⁹ illis se vitis exiit: sic & his, sub quorum tutelâ positus
 exercet artes bonas. Verùm alios quoque rex viribus suis protegit. quis negat? Sed quem-
 admodum Neptuno plus debere se iudicat, ex his qui eadem tranquillitate vsi sunt, qui
 plura & pretiosiora illo mari vexit: & animosius à mercatore, quàm à vectore soluitur
 votum; & ex ipsis mercatoribus effusius gratus est, qui odores ac purpuras & auto pen-
 sanda portabat, quàm qui vilissima quæque & faburræ loco futura congeslerat: sic hu-
 ius pacis beneficium ad omnes pertinentis, altiùs ad eos peruenit, qui illâ benè vtuntur.
 Multi enim sunt ex his togatis, quibus pax operosior bello est. An idem existimas pro
 pace debere eos, qui illam ebrietati aut libidini impendunt, aut aliis vitiis, quæ vel bel-
 lo rumpenda sunt? nisi fortè tam iniquum putas esse sapientem, vt nihil viritum se de-
 bere pro communibus bonis iudicet. Soli lunæque plurimum debeo: & non vni mihi B
 oriuntur. anno, temperantiq; annum Deo, priuatim obligatus sum: quamuis non in
 meum honorem descripta sunt.¹⁰ Stulta auaritia mortalium possessionem proprietate
 temque discernit, nec quidquam suum credit esse, quod publicum est: at ille sapiens ni-
 hil iudicat suum magis, quàm cuius illi cum humano genere consortium est. Nec enim
 essent ista communia, nisi pars illorum pertineret ad singulos. socium efficit, etiam quod
 ex minimâ portione commune est. Adice nunc, quòd magna & vera bona non sic di-
 uiduntur, vt exiguum in singulos cadat: ad vnumquemque tota perueniunt. Ex con-
 giario tantum ferunt homines, quantum in capita promissum est: epulum &¹¹ visce-
 ratio, & si quid aliud capitur manu, discedit in partes: at hæc indiuidua bona, pax, &
 libertas, tam omnium tota, quàm singulorum sunt. Cogitat itaque sapiens, per quem
 sibi horum vsus fructusque contingat, per quem non ad arma illum, nec ad seruandas
 vigilias, nec ad tuenda mœnia, & multiplex belli tributum publica necessitas vocet: agit-
 que gubernatori suo gratias. Hoc docet philosophia præcipuè, benè debere beneficia, C
 benè soluere. interdum autem solutio est ipsa confessio. Confitebitur ergo multum se
 debere ei, cuius administratione ac prouidentia contingit illi pingue otium, & arbitrium
 sui temporis, & imperturbata publicis occupationibus quies.

O Melibæe, Deus nobis hæc otia fecit.

Namque erit ille mihi semper Deus. —

Si illa quoque otia multum auctori suo debent, quorum munus hoc maximum est:

Ille meas errare bonas (vt cernis) & ipsum

Ludere que vellem, calamo permisit agresti:

quanti æstimamus hoc otium, quod inter deos agitur, quod deos facit? Ita dico, Lucili,
 & te in cælum compendiario voco. Solebat Sextius dicere,¹² *Iouem plus non posse quàm
 bonum virum.* Plura Iupiter habet, quæ præstet hominibus: sed inter duos bonos non est
 melior, qui locupletior. non magis, quàm inter duos, quibus par scientia regendi guber-
 naculum est, meliorem dixeris, cui maius speciosiusque nauigium est. Iupiter quo an-
 tecedit virum bonum? diutiùs bonus est. Sapiens nihilo se minoris æstimat, quòd vir- D
 tutes

7. GRATUITVM TESTIMONIUM.] *Mercede aliâ, aut priuato beneficio, non emptum.*

8. NESCIENTIBVS DE BET.] *Quia nec sciunt Principes, aut intendunt, illi se hoc præstare.*

9. ILLIS SE VITIIS EXIIT.] *Mureti est: è libris facias, illis inuius exiit. Nam stulti semper extra viam, & errabundi: in recto & alio Sapiens, Displicere vnde queat alios, passimq; videre Errare, atq; viam palantes quærere vitæ.*

10. STULTA AVARITIA MORTALIVM.] *Spe- ciant ad Paradoxum illud, Omnia sapientis esse: de*

quo nos Manuduct. III. Dissert. XI.

11. VISCERATIO.] *Epist. XIX. Sine amico visceratio, leonis ac lupi vita est. Sed ibi de priuata visceratione, cum ex sacrificio, aut tali causa, caro vberior, nec soli absumeda. Hic de publicâ, cum Princeps aut magistratus daret. In epulis autem & sacrificiis publicis etiam caro & talia, partibus distribu- ta: quod Plutarichus argumentum prisca frugalitatis habet, Quæst. Coniual. II. cap. vlt.*

12. IOVEM PLUS NON POSSE.] *Vana, riden- da. Vide hæc omnia in Manuduct. III. Dissertat. XIII.*

A tutes eius spatio breuiore clauduntur. Quemadmodum ex duobus sapientibus, qui senior decessit, non est beator eo, cuius intra pauciores annos terminata virtus est: sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiam si vincit aetate. non est virtus maior, quæ longior. Iupiter omnia habet: sed nempe aliis tradidit habenda. ad ipsum hic vnus vsus pertinet, quod vtendi etiam omnibus causa est: sapiens tam æquo animo omnia apud alios videt, contemnitque, quam Iupiter. & hoc se magis suspicit, quod Iupiter vti illis non potest, sapiens non vult. Credamus itaque Sextio, monstranti pulcherrimum iter, & clamanti, *Hac itur ad astra*: hac, secundum frugalitatem; hac, secundum temperantiam; hac, secundum fortitudinem. Non sunt dii fastidiosi, non inuidi: admittunt, & ascendentibus manum porrigunt. Miraris hominem ad deos ire? Deus ad homines venit, imò (quod propius est) ¹³ in homines venit. Nulla sine Deo mens bona est. Semina in corporibus humanis diuina dispersa sunt. quæ si bonus cultor excipit, similia origini prodeunt, & paria his ex quibus orta sunt surgunt: si malus, non aliter quam **B** humus sterilis ac palustris, necat, ac deinde ¹⁴ creat purgamenta pro frugibus.

EPIST. LXXIV.

O PULCHRA, ô honesta Epistola! & de ipso Honesto, vnum illud re Bonum esse: cetera, opinione. Qui tunc, qui securè volet viuere, sic sentiat. Quid etiam? securum in omnia fortuna promptum habeat, Deum sequi. Obiectiunculis quibusdam deinde respondet: postremò, vitam beatam, vt circulum esse; in paruo, in magno, perfectam: nihil addi, nihil detrabi ab Externis. Iterandum est, ô pulchra, ô honesta! qui mentem talem habes, frueri.

EPISTOLA tua delectauit me, & marcentem excitauit: ¹ memoriam quoque meam, quæ iam mihi segnis ac lenta est, euocauit. Quid ni tu, mi Lucili, maximum putes instrumentum beatæ vitæ hanc persuasionem, ² vnum bonum esse, quod honestum est? Qui omne bonum honesto circumscripsit, ³ intra se felix est. nam qui alia bona iudicat, in fortunæ venit potestatem, alieni arbitrij fit. Hic amissis liberis mestus, hic sollicitus ægris, hic turpibus & aliquam passis infamiam tristis. Illum videbis alienæ vxoris amore cruciari, ⁴ illum fug. Non deerit, quem repulsa distorqueat: erunt, quos honor ipse vexet. Illa verò maxima est ex omni mortalium populo turba miserorum, quam expectatio mortis exagitat, vndique impendens. ⁵ nihil enim est, vnde non subeat. Itaque vt in hostili regione versantibus, huc & illuc circumspiciendum est, & ad omnem strepitum circumagenda ceruix: nisi hic timor è pectore eiectus est, palpitantibus præcordiis viuatur. Occurrent acti in exilium, & euoluti bonis: occurrent (quod genus egestatis grauissimum est) ⁶ in diuitiis inopes: occurrent naufragi, similiaue naufragis passi, quos aut ⁷ popularis ira, aut inuidia, perniciosum optimis telum, inopi-

D 13. IN HOMINES VENIT.] Nam recta Ratio in nobis, vt volunt, ipsa eius pars est.

14. CREAT PURGAMENTA.] Quidam scripti, curat: bono item sensu. Cum enim bonus cultor curare & educare fruges debeat, iste curam purgamentis impendit, id est paleas, & stipulas (res externas) habet pro frugibus.

EPIST. LXXIV. I. MEMORIAM QUOQUE MEAM.] Ergo, illud fuit, quod supra epist. LXXII. querebatur, & negabat se memoriam retentasse. Vide initium.

2. VNVM BONVM, QUOD HONESTVM.] Est cerè maximum instrumentum, & radix (vt ego appellauit) omnium decretorum. Vide Manuduct. II. Dissert. XX.

3. INTRA SE FELIX.] Caput primum Epicteti, in Pugillari: Τὸν ὄντων τὰ ἰδίᾳ ἐστὶν ἡμῶν, τὰ δὲ ὄντων ἐστὶν ἡμῶν: Quæ sunt, alia in Nobis, alia non in Nobis: & addit, illa in potestate nostrâ esse, libera, & liberum efficere, id est Beatum. Beatitas igitur intrâ, nec extrâ querenda est.

4. ILLVM SVÆ.] Nimio aut suspicioso (quod adhaeret) amore. Mecenas aliquis in hac sorte.

5. NIHIL ENIM EST, VNDE.] Vbiq; mors est. ab homine, fera, domo, tegulâ, arbore, aquâ, vento, aurâ: & quid excipiam? non ipsum te, qui eam times. Potes & manus tibi adferre.

6. IN DIVITIIS INOPES.] Avari.

7. POPVLARIS IRA.] Dic verum Seneca, & pro tuo auro: Principis ira, aut odium.